

4

Vragenuur

Vragenuur

Vragen Tseggai

Vragen van het lid Tseggai aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over **het bericht "Nooit eerder riep een verkiezingscampagne voor de gemeenteraad zoveel agressie op: 'Pak hem!'"**.

De voorzitter:

Ik geef het woord aan mevrouw Tseggai voor haar vragen namens de fractie van GroenLinks-Partij van de Arbeid. Die stelt zij aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die ik ook van harte welkom heet in ons midden. Het woord is aan mevrouw Tseggai.

Mevrouw **Tseggai** (GroenLinks-PvdA):

Voorzitter. Een wethouder die tijdens het flyeren in Landgraaf wordt achtervolgd door een groep boze jongeren met een mes. Campagneposters in Warmond waarop in het voorhoofd van een kandidaat-raadslid kogelgaten zijn gemaakt, met wat rode viltstift als bloed om het af te maken. Campagneborden in de voortuin van kandidaten in Baarn die besmeurd worden met hakenkruizen. Een dreigmail aan een raadslid in Ede met de tekst: "Als er maar één kogel wordt afgevuurd op een wolf, gaat er ook een kogel naar degene die hiervoor heeft gestemd. Zonen en dochters zijn niet veilig."

Overal in ons land hebben lokale politici en politieke partijen steeds vaker te maken met fysieke bedreigingen en toeneemende agressie. Dit speelt overal in het land, bij politici van alle politieke kleuren. Dit moet stoppen. GroenLinks-PvdA maakt zich grote zorgen over al die nieuwe raadsleden die morgen verkozen gaan worden en hoe we er aan de vooravond van een nieuwe raadsperiode voor gaan zorgen dat ook zij zich veilig kunnen inzetten voor de lokale politiek. Allereerst zou ik daarom aan deze minister willen vragen om zich uit te spreken — ik weet namelijk zeker dat ook hij dit absoluut afkeurt — en om om onze lokale politici en bestuurders heen te gaan staan.

Voorzitter. Dat brengt mij bij mijn eerste vraag. Natuurlijk keuren we geweld tegen politici allemaal af, maar het blijft toch elke keer gebeuren. Erkent de minister dat dit ook buiten campagnetijd een structureel probleem is, waarvoor structurele oplossingen nodig zijn? Welke onderliggende oorzaken ziet hij voor de toenemende agressie tegen politici? Welke stappen gaat de minister zetten om deze oorzaken aan te pakken? In woord nemen we er altijd afstand van, maar het blijft toch elke keer gebeuren. Is de minister het met GroenLinks-PvdA eens dat dit een aantasting is van de democratische rechtsstaat, omdat raadsleden zich soms minder vrij voelen om zich over iets uit te spreken of voor iets te stemmen? Wat doet het met onze democratische rechtsstaat als minderheden zich door bedreigingen vaker geïntimideerd zien bij het deelnemen aan het publieke debat of het politieke werk?

De voorzitter:

Het woord is aan de minister.

Minister Heerma:

Dank u, voorzitter. Ook dank aan mevrouw Tseggai voor het stellen van deze vragen. Het is inderdaad een punt dat ook mij grote zorgen baart. Ik ben als minister van Binnenlandse Zaken in deze weken veel in Nederland op lokaal niveau op werkbezoek geweest, in het kader van de verkiezingen. Ik zie lokaal heel veel positieve energie om campagne te voeren en verkiezingen mogelijk te maken. Tegelijkertijd is het onderwerp waar mevrouw Tseggai mij vragen over stelt, datgene waar ik deze weken misschien wel het meest van ben geschrokken van alles wat ik ben tegengekomen.

In het begin van haar vragen haalde zij voorbeelden aan. Een aantal van deze bedreigde mensen, in dit geval een wethouder en een raadslid, heb ik de afgelopen week ook aan de lijn gehad. Ik geef hier naar aanleiding van de eerste vraag aan dat dit echt onacceptabel is. Gemeenteraadsverkiezingen zijn vrije verkiezingen. Het is de kern van onze democratie dat je een open debat aangaat, ook als er een verschil van mening is. Maar het is niet acceptabel dat verkiezingsposters worden beklad met hakenkruizen en homohaar, dat ze worden vernietigd en dat kandidaat-raadsleden en -wethouders worden geïntimideerd en bedreigd. Het klopt inderdaad dat vrouwelijke raadsleden en raadsleden uit minderheidsgroepen hier nog meer mee te maken hebben. Dat verdient ook extra aandacht.

Ik vind dat ik hier moet uitspreken dat ik pal achter onze lokale politici sta en dat zij hun werk veilig moeten kunnen doen, want zij zetten zich dagelijks in voor onze democratie op lokaal niveau. Dat zouden wij hier met z'n allen moeten doen. We doen al heel veel, want dit is een bekend probleem. Het is ook nodig. De bekende dichtregel luidt: alles van waarde is weerloos. Nou, onze democratie is van waarde en moet weerbaar zijn. We doen heel veel. Ik spreek me uit. Ik sta ook in contact met raadsleden, burgemeesters en wethouders als ze bedreigd worden. Het klopt, dit gebeurt niet alleen in campagnetijd. Ook die vraag kan ik bevestigend beantwoorden.

Daarnaast hebben wij als ministerie van Binnenlandse Zaken een ondersteuningsteam weerbare democratie, dat 24 uur per dag, 7 dagen per week klaarstaat om lokale politici die worden bedreigd, bij te staan. Dit bestaat vaak uit collega-bestuurders die zelf met agressie te maken hebben gehad. Daarnaast bieden wij veiligheidsscans aan politici aan, waarbij gekeken wordt naar hun woning. Mijn voorganger heeft het afgelopen jaar extra geld vrijgemaakt om ook raadsvergaderingen, vergaderingen van de gemeenteraad, veilig te laten plaatsvinden. Het is ernstig dat het nodig is, maar daar is extra geld voor vrijgemaakt. Daar zal ik ook zelf nog meer geld voor vrijmaken, om ervoor te zorgen dat dit kan gebeuren.

Daarnaast moeten we ervoor zorgen dat daders niet ongestraft weggelaten worden met hun daden. Ik roep daarom ook iedereen op die daadwerkelijk te maken heeft gehad met agressie en bedreigingen om aangifte te doen. Samen met politie, OM, beroepsverenigingen en de minister van Justitie gaan we kijken waar we kansen zien om daders steviger aan te pakken.

Bij de voorbeelden die mevrouw Tseggai aanhaalde, zeker het tweede voorbeeld van die verschrikkelijke posters waar die kogels met bloed op getekend zijn, zie je dat mensen, in dit geval raadslid Anja Schrage, worden ondersteund, doordat alle partijen die meedoen aan de raadsverkiezing gezamenlijk een verklaring uitbrengen, een advertentie waarin staat dat ze achter hun collega staan en dat dit niet acceptabel is. Je ziet ook dat een gemeente aangifte doet. Op die manier staan wij niet alleen landelijk, maar staat men ook lokaal steeds meer, duidelijk als één man, achter raadsleden die bedreigd en geïntimideerd worden, want zij moeten gewoon hun werk kunnen doen.

Mevrouw Tseggai (GroenLinks-PvdA):

Dank. Fijn om te horen dat de minister zich duidelijk uitspreekt en pal achter de lokale bestuurders gaat staan. Ik heb nog een paar aanvullende vragen. De minister haalde al aan dat er een team weerbare democratie is. Heeft dit team ook een speciale aanpak voor de groepen politici die vaker te maken hebben met bedreigingen?

Daarnaast zien we verbale en fysieke bedreigingen in de openbare ruimte, maar ook op social media gaat het natuurlijk tekeer. Dat gebeurt vaak ook door buitenlandse inmenging en fake news, die gevoelens van haat online versterken. We hebben als GroenLinks-PvdA het kabinet hier al eerder over bevestigd, maar een oplossing ontbrak. Dit probleem zou bijvoorbeeld kunnen vragen om ingrijpen in algoritmes. Door een recente gerechtelijke uitspraak tegen Instagram weten we dat dat mogelijk is. Hoe kijkt de minister hiernaar?

Voorzitter. Als laatste zou ik het volgende willen vragen. Ook wij als landelijke politiek, de Kamer en het kabinet, hebben een verantwoordelijkheid. Uit een recent rapport van de staatscommissie tegen discriminatie en racisme blijkt dat discriminerende uitlatingen hier in de politiek in Den Haag leiden tot meer onlinehaat. Hoe ziet de minister dit rapport? Kan hij er nog aanknopingspunten uit halen om lokale politici beter te beschermen?

Minister Heerma:

Dank voor deze vervolgvraag. Ik begin met het eerste. Ja, binnen het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur is er specifiek aandacht voor bijvoorbeeld vrouwen, die inderdaad vaker te maken hebben met dit soort agressie en haat. Dat gebeurt onder andere door een speciaal agressieprotocol en een specifiek mentornetwerk voor vrouwelijke politici. Er is ook specifiek aandacht voor het tegengaan van onlinehaat. Zelfs in het coalitieakkoord wordt, ook als het gaat om inmenging, aangekondigd dat we meer gaan doen om dat te bestrijden, bijvoorbeeld door een organisatie op te zetten.

Ik wil specifiek ook ingaan op het laatste punt dat mevrouw Tseggai aanhaalt. Zij haalt namelijk een rapport aan, maar over dit onderwerp is al eerder gesproken. Het SCP heeft in 2022 een onderzoek uitgebracht, waarin het zijn zorgen uit over het feit dat het politieke debat polarisatie breed onder de Nederlanders aanwakkert. De NCTV heeft eerder een opdracht aan de Universiteit Utrecht gegeven om onderzoek te doen naar de relatie tussen het politieke debat hier, wat er online gebeurt en het aanwakken van woede. Het artikel naar aanleiding waarvan mevrouw Tseggai deze vragen stelt, haalt ook de voorzitter van de Nederlandse

Vereniging voor Raadsleden aan, die aangeeft dat wat hier in de landelijke politiek gebeurt en de hardheid van het debat hier met een schok lokaal doorwerken. Keer op keer is duidelijk dat wat hier in het debat gebeurt en de polarisatie in dit huis hun doorwerking hebben in de lokale politiek en in wat je nu ziet in campagnes. Daarom is het aan ons allen in dit huis om het debat wellevend te voeren en te letten op de manier waarop wij spreken, om haat en agressie dus niet verder aan te wakkeren.

Mevrouw Tseggai (GroenLinks-PvdA):

Dank aan de minister voor deze antwoorden. Kijk, ik denk dat we met z'n allen willen dat de raadsleden die morgen verkozen worden met minder bedreigingen te maken hebben dan de raadsleden die de afgelopen periode bezig zijn geweest in de lokale politiek. Ik denk dat het daarvoor ook belangrijk is dat we voortvarend aan de slag gaan. Ik hoor dat de minister dat wil. Zou hij bereid zijn om over al deze maatregelen een update aan de Kamer te geven voor het eerstvolgende debat over dit onderwerp?

Minister Heerma:

Dank voor deze laatste vraag. Wij gaan deze verkiezingen evalueren. Ik wil toezeggen om in die evaluatie expliciet aandacht te besteden aan het vraagstuk van extra agressie, en daarin niet alleen te bezien wat we nu al doen, maar ook welke extra maatregelen er uit die evaluatie volgen die mogelijk nog genomen moeten worden, bijvoorbeeld rondom aangifte doen gemakkelijker maken. Ik zeg mevrouw Tseggai en de Kamer toe dat ik met een brief kom naar aanleiding van die evaluatie, waarin we hierop expliciet ingaan.

Mevrouw Tseggai (GroenLinks-PvdA):

Oké. Dank, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Huizenga.

Mevrouw Huizenga (D66):

Allereerst vind ik het belangrijk dat wij hier met z'n allen uitspreken dat wij morgen achter al onze kandidaten en raadsleden staan. Daarom dank voor deze vraag. Ik wil graag nog een aanvullende vraag over het laatste stellen, namelijk hoe wij hier acteren. Alles wat wij hier doen, heeft effect op onze samenleving. Kunt u daar toch nog wat duiding aan geven? Hoe wij hier met elkaar omgaan, is een voorbeeld richting de samenleving. Het effect daarvan is automatisch dat de kandidaten die morgen op de lijst staan, en niet alleen zij, maar ook al die vrijwilligers die in stembureaus zitten, hun familie thuis en iedereen die daarbij hoort, zich niet meer vrij voelen om morgen naar de stembus te gaan. Daar krijg ik dus graag nog een extra reflectie op.

Minister Heerma:

Ik heb daar zojuist al iets over gezegd. Zowel op de dag van de gemeenteraadsverkiezingen als bij het tellen daarna zijn er tienduizenden mensen, ambtenaren en vrijwilligers, betrokken om de democratie mogelijk te maken, waarbij het stemproces de kern is. Gelukkig zie je in heel veel gemeenten dat mensen dat met passie en enthousiasme

en ook met professionaliteit doen. Ik vind het heel belangrijk dat hier, in dit debat, in dit huis, wij ons er allemaal bewust van zijn dat de woorden die wij kiezen en de toonzetting die wij kiezen, doorwerken op lokaal niveau en polarisatie kunnen aanwakkeren. Dat blijkt ook uit het onderzoek dat een aantal jaren geleden door de NCTV is uitgezet bij de Universiteit Utrecht met de titel Spelen met vuur. Ik vind het dus ook belangrijk — daar gaat deze vraag ook over — dat wij met z'n allen, zowel ik als u hier in dit huis, letten op wat we zeggen, omdat het in een gepolariseerd debat belangrijk is dat we met elkaar olie op de golven gooien in plaats van olie op het vuur.

Mevrouw Boelsma-Hoekstra (CDA):

Het is mooi dat we deze vraag nu bespreken in een plenaire zaal die mooi aan het vollopen is, zodat iedereen mee kan luisteren. Dat alleen vind ik al heel erg mooi, want dit heeft heel veel aandacht nodig. Ik ben zelf lokaal bestuurder geweest, dus ik vind het fijn dat deze vraag is gesteld. Ik waardeer het dat de minister de mensen heeft gebeld die te maken hebben gehad met agressie. Ik denk dat dit heel belangrijk is, want dan hoor je hun verhaal. Mijn vraag aan de minister, via de voorzitter, is dan ook of deze mensen hem ook iets hebben teruggegeven waarvan wij als Kamerleden en ook het kabinet, dus samen, iets kunnen leren en wat wij zouden kunnen toepassen.

Minister Heerma:

Ik wil sowieso aangeven dat de aanleiding dat ik lokale bestuurders moet bellen in het kader van bedreigingen, divers is. Dit gebeurt niet alleen in het kader van verkiezingen. Ik merk hoe erg het wordt gewaardeerd dat er aandacht voor is en dat er het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur is dat hen in dit soort situaties helpt. Ik merk ook hoe groot de impact van een bedreiging kan zijn op een lokale bestuurder, maar ook op de mensen daaromheen. In een aantal gevallen krijg ik terug dat doordat fracties, dus de politieke partijen die op een lijst staan, maar ook de gemeenten lokaal aangifte doen en om mensen heen gaan staan, ze zich niet alleen voelen staan. Dat is een belangrijk signaal dat ik in verschillende telefoongesprekken terugkrijg.

Kamerlid Kostić (PvdD):

Ook vanuit onze eigen fracties horen we nare berichten, van woorden zoals "heks" en "ik wil je in de slachterij uitbenen" tot doodsb bedreigingen in de eigen straat en voor de eigen deur. Veel van dat soort haat, zeker online, is nu nog niet strafbaar. Aangifte doen heeft dus vaak geen zin. Ik heb hier een mooi protocol van een werkgroep, Veilig online zichtbaar in de politiek, met allemaal handvatten voor de politiek om dit aan te pakken. Wil de minister toezeggen om hiermee aan de slag te gaan en dit protocol ook te laten doorwerken in de landelijke politiek? Wil hij daarover voor de zomer terugkoppelen?

Minister Heerma:

Aan de strafmaat, maar ook aan het gemak waarmee aangifte kan worden gedaan, wordt al gewerkt door de minister van Justitie. Ik heb zojuist aan mevrouw Tsegai toegezegd dat we bij de evaluatie van deze gemeenteraadsverkiezingen expliciet terugkomen op wat er aan extra maatregelen kan worden genomen en dat ik daar in een brief op terugkom.

Ik zal dit protocol ook bestuderen en er in de brief aandacht aan besteden.

Dank u wel.

De voorzitter:

Ik dank de minister voor zijn beantwoording.

Daarmee zijn we aan het einde gekomen van het mondelinge vragenuur. Ik schors een kort ogenblik, waarna we zullen stemmen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.